

вона йде” [1, 69]. І як результат – “батьків погляд не відривається від неї, коли вона ходить по кімнаті” [1, 70]), мовлення героїні (суржик, яким розмовляє Валентина, причому обома мовами: і українською, і англійською), вчинки (знуцання над Маєвським, приниження його гідності через запирання в кімнаті, обливання водою) тощо.

Протилежністю Валентини в романі виступає, на нашу думку, матір Наді та Віри Людмила. На самому початку твору ми дізнаємося про її смерть, і тому фігурує вона лише в ретроспективних сценах, але вона повноправна героїня твору, бо саме Людмила “була душею сім’ї й постійно забезпечувала стабільність родинного вогнища” [2, 186]: створила куточок України в саду, облаштувала побут родини таким чином, щоб рідне й звичне залишилося й за кілька тисяч кілометрів від Батьківщини, якої їй так не вистачало. Водночас у характері Людмили є й прагматичні риси, вона, незважаючи на нерозуміння оточуючих (англійців) старанно береже кожну крихту хліба, кожен овоч чи фрукт з власного городу, купляє продукти в супермаркетах по акціях, адже, пройшовши через випробування початку ХХ століття в Україні (голод, війна), боїться, що страшні часи будь-якої миті можуть повернутися навіть на Заході й слід бути готовим до всього. Минуле не відпускає її навіть у такій стабільній Британії.

Зовсім інше світовідчуття репрезентують доньки Маєвських Надія та Віра. Це вже повноправні англійки (тому в них більше прагматизму, ніж в Людмилі, але це прагматизм, спрямований на позитив, а не на руйнацію, як у випадку з Валентиною), причому старша, Віра, на думку Миколи Маєвського, дещо агресивна, вольова, категорична й більш прагматична. Він побоюється її й асоціює зі “зненавидженим ним сталінізмом” [2, 185]. Надія ж – батькова улюблениця, дитя миру – більше схильна до вираження власних почуттів. Інколи вона дозволяє собі бути м’якою, поблажливою до витівок батька, вона частіше, ніж сестра, жаліє його та намагається зробити життя близької людини легшим, комфортнішим не лише в побутовому плані, але й в емоційному (звідси її роздуми про почуття між батьком і Валентиною, про причини їх одруження).

Отже, жіночі образи, виписані в романі Марини Левицької “Коротка історія тракторів по-українськи”, досить різноманітні, але всі вони наділені прагматичними рисами. Це хижацький прагматизм Валентини (усі дії якої спрямовані на руйнацію всього зайвого, що стоїть на її шляху), бережливий прагматизм Людмили (яка готова жертвувати собою заради щасливого життя родини), вольовий (категоричний) прагматизм Віри та м’який, обернений до оточуючих, Надії.

Література

1. Левицька М. Коротка історія тракторів по-українськи / пер. з англ. О. Негребецький, К.: Темпора, 2013. 312 с.
2. Поліщук Я. Кохання і трактори / Я. Поліщук. РЕвізії пам’яті: літературна критика. Луцьк: ПВД “Твердиня”, 2011. С. 180–191.

Новик О. П.,

доктор філологічних наук,

Бердянський державний педагогічний університет

БАЧЕННЯ СВІТУ В ОПОВІДАННІ ПЕТЕРА БОНЕВА “ЖИТТЯ В ПРОСТОМУ ОБЧИСЛЕННІ”

Оповідання Петера Бонева “Життя в простому обчисленні” включали до збірок фантастики, вочевидь, вбачаючи фантастичну складову в поезиці тексту, проте на загал фантастичного в ньому мало. Філософська складова тексту уможливило прочитання

твору як екзистенційної прози. Головний герой оповідання веде розповідь від першої особи про себе, про свого друга, внаслідок чого текст не має послідовної сюжетної лінії, відбиваючи рух думки наратора. Завдяки неквапній манері оповіді і численним дрібним деталям створюється відчуття реальності подій. Водночас поетика буденного перемирюється філософськими міркуваннями про сенс життя. Звідси й назва тексту “Животъ в изчисление”, яку перекладач, відомий український письменник, Іван Білик відтворив українською як “Життя в простому обчисленні”, тим самим увиразнивши й поглибивши зміст заголовка.

Прагматичне ставлення до життя унеможливорює необдумані, імпульсивні вчинки, а також самозречення заради когось іншого. У спрощеному поверховому трактуванні зміст оповідання до певного моменту може видатися сповіддю алкоголіка, якого вразила смерть товариша. Проте це позірне враження руйнують роздуми Григора про минучість всього сущого, особливо людини: “Невже ти думаєш, казав він, що довіку лишишся оздобою краєвиду? Ти зятямував собі, що коли Господь Бог одного дня прикличе тебе й усадить одернуто, то всі тутешні ховрахи в розпачі пострибають у море, а вужі, ці викачані в пилюці душителі, почнуть усі як є душити один одного, аж доки понищать себе доценту? Він так і казав мені: життя дається не в довічне володіння й відсотки його не завжди вираховують за складними таблицями. Не думай собі, мовби це щось на зразок ощадної книжки: поклав – забрав, а в кінці року тобі ще й проценти виплатять. Привіт і найкращі побажання, любий мій, ти підписав вексель, підписав одразу ж, як народивсь, але над підписом аркуш чистий. Дати погашення немає, дату забули поставити, тож пильнуй, вексель може бути опротестований кожної миті” [1,190]. Символічною є і згадка про дев’ять днів, що минули від смерті Григора й Цоньо, протягом саме цього часу головний герой веде розмови з померлим, який приходить із сивою хмаркою.

Екзистенційний образ втомленого світу, в якому існують персонажі оповідання, перебуває у хворобливому стані прагнення сну: “Степ тонує у порожнечі, повітря гуло, і анемічні кущі та схоже на обмиті черепи каміння, і сліди коліс, які змережили рівнину в усіх можливих напрямках, і самотні цистерни, і прямокутники порожніх бараків, – увесь цей натомлений світ прагнув сну й відпочинку. Засинали ховрахи, спали бекаси, навіть сиві, припалі порохом вужі поснули. Ніде не чути було й звуку” [1, 189]. Заскоружність буденності нездатна зруйнувати навіть чиясь смерть, якою б героїчною вона не була, – світ і далі перебуватиме в своїй віковичній незворушності і байдужості до окремих істот, людей зокрема. Саме така картина повторно змальована автором і наприкінці оповідання, вже при місячному світлі: “Місяць піднявся високо й примарним світлом залляв увесь барак. То була незглибима тиша, навіть море внизу лінкувато лестилося до скелястих берегів. Я зовсім ясно побачив і степ, і кущики, обшмугляні вітром, біле каміння, й посиротілі сліди коліс, які розбігалися в усі боки й нікуди не вели” [1,192].

Естетика прагматичного зіштовхується з нерозумінням вчинку, що виходить за межі простого розрахунку. Попри це, саме дії Григора змушують головного героя твору щодня переживати заново почуття провини і провокують бажання переосмислити сенс існування світу загалом і власного життя зокрема. Смерть Григора й Цоньо, на перший погляд, не змінила нічого в світі: те ж море, той само степ і його мешканці, те ж небо і місяць на ньому, проте найголовніше таки сталося: в душі головного героя рояться думки про сенс життя, про вибір кожним свого шляху й розуміння того, що сам він уже не зможе думати про життя як раніше. Філософія існування набуває екзистенційного виміру різночасового буття у поєднанні гайдегеррівських часу світового, часу людського співбуття та часу суб’єктивного.

Філософія життя в художній картині оповідання “Життя в простому обчисленні” постає крізь призму світобачення кількох персонажів, що уможливорює бачення проблеми з різних ракурсів. Питання суті людського існування загострюють розуміння того, що життя не можна обчислити, прорахувати, а метафоричні образи художнього світу унаочнюють міркування персонажів.

Література

1. Бонев П. Життя в простому обчисленні. Оповідання. Всесвіт, 1995. № 10-11. С. 189–192.

Оноприенко А. Д.,
аспірант,

Херсонський державний університет

ТОСКА ПО ИДЕАЛУ В СТИХОТВОРЕНИИ Ш. БОДЛЕРА “С ЕВРЕЙКОЙ БЕШЕНОЙ ПРОСТЕРТЫЙ НА ПОСТЕЛИ...” (“UNE NUIT QUE J’ÉTAIS PRÈS D’UNE AFFREUSE JUIVE...”)

Тоска по идеалу как неотъемлемая часть символистской доминанты “ennui” в лирике Ш. Бодлера нашла свое воплощение, в первую очередь, в цикле “Сплин и идеал” сборника стихотворений “Цветы зла”. Цель доклада – проследить реализацию мотива тоски на материале сонета Ш. Бодлера “С еврейкой бешеной простерты на постели...” (“Une nuit que j’étais près d’une affreuse Juive...”) и его русскоязычного перевода. Произведение еще не становилось предметом литературоведческого анализа.

Исследователи неоднократно отмечали двойственность мировосприятия Ш. Бодлера, которого привлекала как тема несовершенства человека и окружающей его жизни, так и поиск возможности вырваться из этой жизни, достичь недостижимого, прекрасного [2]. Эта мысль рельефно проявлена в зачине сонета Ш. Бодлера “С еврейкой бешеной простерты на постели...”. “Une nuit que j’étais près d’une affreuse Juive, / Comme au long d’un cadavre un cadavre étendu, / Je me pris à songer près de ce corps vendu / A la triste beauté dont mon désir se prive” [4]. В переводе В. Левика звучит так: “С еврейкой бешеной простерты на постели, / Как подле трупа труп, я в душной темноте / Проснулся, и к твоей печальной красоте / От этой – купленной – желанья полетели” [1, 56]. Здесь видим как отголосок романтического двоемирия, так и кризисное ощущение разрыва между желаемым и действительным, реальностью и грезой. В этих строках также выражено “декадентское” восприятие образа женщины – “осознание сатанической извращенной природы любви, презрительное отношение к женщине и в то же время невозможность обойтись без нее” [5, 136]. Здесь же сосуществуют “два мира: реальный и сверхреальный – тот, в котором явления окружающего мира преображены сознанием поэта” [3]. Первому миру (реальному) и посвящен первый катрен сонета.

Интересно, что в переводе через использование эпитета “бешеная” усилен мотив плотского, животного начала. В оригинале употребляется слово “affreuse” – “ужасная”. Более того, земная женщина не является личностью, она “corpsvendu” (“проданное тело”). Усилено и ощущение безысходности, появляется оборот “душная темнота” – некое внутреннее ощущение, от которого лирический герой пытается сбежать в сверхреальный мир поэтического воображения: “Je me représentai sa majesté native, / Son regard de vigueur et de grâces armé, / Se scheveux qui lui font un casque parfumé, / Et dont le souvenir pour l’amour me ravive” [4]. Во втором катрене происходит символический переход от обыденного к ирреальному – “majesté” – величие прекрасной дамы не принадлежит миру реальному, а является трансформацией и переосмыслением образа,